

מרכז מורשת בגין-חוג פרשת שבוע פרשת בחוקותי-העם והיחיד כמשכן לה'

שי פינקלשטיין
רב קהילת ניצנים, בקעה ירושלים

ויקרא פרק כו
(יא) וְנָתַתִּי מִשְׁכְּנִי בְּתוֹכְכֶם וְלֹא־תִגְעַל נַפְשִׁי אֶתְכֶם:
(יב) וְהִתְהַלַּכְתִּי בְּתוֹכְכֶם וְהֵייתִי לָכֶם לֵאלֹהִים וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי לְעָם:
(יג) אֲנִי יְקֹוֹק אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִהֵיטֵד לָהֶם עֲבָדִים וְאֲשַׁבֵּר מַטְּת עֲלֵיכֶם וְאוֹלֶךְ אֶתְכֶם קוֹמָמִיּוֹת:

מדרש תנחומא (בבור) פרשת בחקותי סימן ה
נתתי משכני בתוכם (ויקרא כו יא), אם תקיימו מצותי מניח אני את העליונים, וארד ואשכון ביניכם, שנאמר ושכנתי בתוך בני ישראל (שמות כט מה), שעל מנת כן יצאו מצרים שיעשו את המשכן ותשרה שכינה ביניהם, שנאמר וידעו כי אני ה' אלהיהם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים לשכני בתוכם (שם שם/שמות כ"ט/מו), ואם יעשו רצוני אין שכניתי זזה מביניהן, למה אמר ר' שמואל בר אבא נתאוה הקדוש ברוך הוא כשם שיש לו דירה למעלה, כך יהא לו דירה למטה

רש"י ויקרא פרשת בחקותי פרק כו פסוק יב
(יב) והתהלכתי בתוכם - אטייל עמכם בגן עדן כאחד מכם, ולא תהיו מזדעזעים ממני. יכול לא תיראו ממני, תלמוד לומר והייתי לכם לאלהים:

בראשית פרק ב פסוק כב
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהִים הֵן הָאָדָם הָיָה כְּאֶחָד מִמֶּנּוּ לְדַעַת טוֹב וְרָע וְעַתָּה הִנֵּה פָרִי־יִשְׁלַח יָדוֹ וְלָקַח גַּם מֵעֵץ הַחַיִּים וְאָכַל וְחָי לְעֹלָם:

ר' יוסף בכור שור ויקרא פרשת בחקותי פרק כו פסוק יב
(יב) והתהלכתי בתוכם. כשתשכנו אני אשכון עמכם, וכשתלכו ממקום למקום אני אלק עמכם. והייתי לכם לאלהים. לדין, לנקום נקמתכם מכל הקמים עליכם. ואתם תהיו לי לעם. שיאמר כל העולם: אילו ודאי ניכר בהם שהם עמו של הקדוש ברוך הוא. ואם תאמרו, מאין נדע שתעשה לנו הטובות הללו שאתה אומר לנו, לכך אמר:

אברבנאל ויקרא פרק כו
ואחרי שיעדה בברכות הגשמיות המגיעות לכללות האומה או לרובה יעדם בטובות הרוחניות לא בשכר הפרטי המגיע לכל איש ואיש מבני ישראל כפי מעשיו כי אם על הטובות הרוחניות המגיעות לכלל האומה. ועליהם אמר ונתתי משכני בתוכם ר"ל שתשרה השכינה בקדש הקדשים במשכן אשר יעשו מתרומתכם ובבית המקדש אשר יבנו בארצם עם היות שהפלוסופים סלקו ההשגחה האלהית מפרטי בני אדם באמרם שהיה גרעון בחקו יתברך להשגיח בבני אדם. אמר יתברך שלא יהיה הדבר כאשר חשבו כי לא תגעל נפשי אותם ולא תמאסם מלהשגיח בהם והוא ע"ד הן אל כביר לא ימאס

ספורנו ויקרא פרשת בחקותי פרק כו פסוק יב
(יב) והתהלכתי בתוכם. ענין המתהלך הוא ההולך אנה ואנה לא אל מקום אחד בלבד. אמר אם כן אתהלך בתוכם כי לא אל מקום אחד בלבד ירד שפע הכבוד כמו שהיה במשכן ובמקדש כאמרו ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם (שמות כה, ח) כלומר בזה האופן ובאותו המקום בלבד אשכון בתוכם ובאר זה

באמרו אשר אועד לך שמה (שם ל, ו) ונועדתי שמה לבני ישראל (שם כט, מג) אבל אתהלך בתוכם ויראה כבודי בכל מקום שתהיו שם כי אמנם בכל מקום שיהיו שם צדיקי הדור הוא קדוש משכני עליו (תהלים מו, ה) שבו תשלם כונתו כאמרו השמים כסאי והארץ הדום רגלי... ואל זה אביט אל עני ונכה רוח וחרד על דברי (ישעיהו סו, א - ב): והייתי לכם לאלהים. אהיה לאלהים מיוחד לכם לא יהיה לכם אלהים ומנהיג זולתי ובכן יהיה נצחיות מציאותכם ממני בלתי אמצעי וכמו שהוא לשאר הנבדלים הנצחיים בהיותכם אז בצלמי כדמותי כמו שהיתה הכונה בבריאת האדם ובמתן תורה ולזה אמר ולקחתי אתכם לי לעם והייתי לכם לאלהים (שמות ו, ז) כי אמנם במתן תורה לולי השחיתו היתה הכונה לשום אותם במעלת ימות המשיח ועולם הבא שיעד בזאת הפרשה בלי ספק. אמנם בפרשת אתם נצבים אמר שהכונה שיקים אותם לעם כדי שיהיה הוא לאלהים אבל לא יעד שיהיה כן אז אבל פעולת התמיד של משכן באמרו ושכנתי בתוך בני ישראל והייתי להם לאלהים (שמות כט, מה) יעד בכל ענין זאת הפרשה אבל בשאר המקומות אמר להיות לכם לאלהים ואתם תהיו לי לעם שתהיה כל מגמת פניכם לעשות רצוני ולעבדני שכם אחד בלי ספק כמו שראוי שיעשה כל עם למלכו באמת:

שפת אמת ויקרא פרשת בחקותי

ואולך אתכם קוממיות פירש"י מת"כ בקומה זקופה. אף על פי שאמרו חכמים שאסור לילך בקומה זקופה אך כאשר יהי' התיקון כראוי כמו לעתיד יוכל האדם לקבל מורא שמים אף בקומה זקופה. כי הרי כך נברא רק שבעה"ז מחמת הבלי עולם א"א לקבל היראה רק ע"י כפיפות קומה והכנעה רבה. וזה עצמו ענין אמרם ז"ל בתו"כ על והתהלכתי בתוכם לא תהיו מזדעזעים כו' יכול לא תיראו כו' אני ה"א כו'. פי' שיוכלו לקבל עומ"ש כמו שהם בלי השתנות ושפלות יתירה כנ"ל. והיא ההבטחה שיוכלו לילך בקומה זקופה כנ"ל:

רש"י הירש ויקרא פרשת בחקותי פרק כו פסוק יב

(יב) והתהלכתי בתוכם. אהיה קרוב במישרין - לא רק לחיי הכלל ולגורלו - אלא גם לכל פרט ולכל משפחה שבקהלכם. אתגלה בגורלו ובחיי של כל יחיד ושל כל בית, כי אשגיח עליהם בהשגחה מיוחדת ואנהיג אותם מקרוב. כך תתגשם גם מטרת השיא של ייעודכם, שהוכרז עליה מראש (עי' שמות ו, ז): אהיה תומך גורלכם ומדריך מעשיכם; ואתם תהיו לי לעם, המאוחד והמאושר תחת הנהגתי.

רש"י הירש ויקרא פרק כו פסוק יג

רק מתן תורה שבר גם את "מוטות העול". באותה שעה זקף ה' את קומתנו לנצח והעניק לנו עצמאות וחירות. הוא נתן לנו, לפחות, את ההנהגה וההדרכה ללכת קוממיות בכל וכנגד הכל. "קוממיות" מסכם את כל התוצאה של קיום מצוות: זכינו בעצמאות ובגיאיות - מול כוחות החושניות והטבע, מול כל כוח חברתי ומדיני.

אורות הקודש (הרב קוק)

ההתגלות והציורים הגלויים אות מה

אין ההתגלות הרוחנית צריכה לטשטש את העולם החמרי בציוריו המוגלים, אלא לעשות את היחש אליו יותר בהיר, יותר חפשי, ויותר עדין. הצער וההשתוממות, שמסתבכים בהעלויים הרוחניים במהלך התגברותם, הם באים מחורבן העולמות הקדומים, השרוים כולם בנשמה, לפני ההופעה העליונה, הבאה ומתחדשת. וכשאדם מתרומם לתיקון גמור, אין השכלול הרוחני שלו בא על ידי חורבן מה שקדם, לא על ידי פיסול של ראשונות, כי אם על ידי הוספה, ואלה מוסיף על הראשונות. ונמצא כל כח החיים, כל כח הציור, כל אוצר הדעת, כל היחושים הנפשיים קיימים, והם מוסיפים כח למערכת הקודש החדשה, ומתעלים בעילויה. המדרגה הראשונה, הבאה מתוך מפעל החורבן הקדום, היא מחוללת בנפש את הזעזוע, המקיף את היראה הטהורה הפנימית, כמו קלפה לפרי. והמדרגה השניה, של ההוספה על הראשונות, באה מתוך המקור של היראה בטוהרתה, אשר העולם יבא אליו באחריותו. והתהלכתי בתוכם, אטייל עמכם בגן עדן ולא תזדעזעו ממני, יכול לא תיראו ממני תלמוד לאמר והייתי לכם לאלהים. אז הכל יתעלה למקורו הברוך, העליון, ששם הוא התוכן האחדותי, שהוא למעלה מכל ציור של הבדלות. ביום ההוא יהיה על מצלות הסוס קדש לד', והיה הסירות בבית ד' כמזרקים לפני המזבח, והיה כל סיר בירושלים וביהודה קדש לד' צבאות. כי הכל יעלה למדת הקודש.

